

Kungl Svea livgardes Musikkår

1. Kungl Svea livgardes marsch (Festmarsch) W Körner
2. Svensk armémarsch Joel Olsson
3. Populära vaktparadsmarscher Arr. Emil Hessler
4. Marcia Carolux Rex Wilhelm Hartevelde
5. Kungl Livregementes grenadjärers marsch Carl Eilhart
6. Kungl Svea livgardes marsch Arr. Per Grundström
7. Kungl Upplands regementes marsch (Utgångsmarsch) Carl Axel Bergström
8. Kungl Dalregementets marsch (Stenbocksmarschen) Olof Lindsteen
9. Kungl Jämtlands fältjägarregementes marsch (Erzherzog-Albrecht) Hermann Joseph Schneider
10. Kungl Södermanlands regementes marsch Carl Axel Lundvall
11. Kungl Hallands regementes marsch (Friedrich-Wilhelm-Marsch) Emil Winter
12. Engelbrektsmarschen Jakob Niklas Ahlström
13. Kungl Stockholms luftvärnsregementes marsch (Under värnplikt) Axel Jacobsson
14. Kungl Västernorrlands regementes marsch Frans Gustaf Rydberg
15. Kungl Svea livgardes defileringsmarsch Ille Gustafsson

Militärmusiksamfundet

Kungl. Svea livgardes musikkår

Inspelningar 1919 – 1951

Militärmusiksamfundets Dokumentationsserie Nr 2

Kungl Svea livgardes Musikkår

Även om begreppet svensk militärmusik förvisso bars upp av många musikkårer, både inom och utom armén, kom helt naturligt Svea livgardes musikkår att inta en särställning i sin egenskap av det främsta rangregementets musikkår med framträdande deltagande i de statsceremoniella evenemangen i huvudstaden med kunglig glans och pompa. Men detta är inte hela förklaringen till dess rykte; en rad framträdande musikkårdirektörer har sin del i det. Här finns inte utrymme att närmare gå in på musikkårens historia. Inte förrän vid 1700- talets slut synes emellertid särskild musikalisk ledare ha utsetts i form av musikkårdirektör. Tidigare leddes kåren enbart av regementstrumslagaren. Svea livgardes musikkårdirektörslängd upptar därför endast tio namn:

1792-1805: Johann Ignaz Stranensky
1805-1812: Johann Christian Schatt (1756-1820)
1812-1814: Carl Sigismund Gelhaar (1767-1814)
1814-1849: Franz Carl Preumayr (1782-1853)
1849-1856: Johann Emanuel Heydenreich (1802-1875)
1856-1882: Frans Gustaf Bernhard Rosbeck (1827-1887)
1882-1904: Johan Gustaf Kjellberg (1864-1904)
1904-1926: Gustaf Emil Hessler (1873-1953)
1926-1944: Per Gustaf Adolf Grundström (1886-1975)
1944-1957: Ille Alexander Stanislaus Gustafsson (1898-1981)

Urval och sammanställning: Lars C Stolt

Överspelning: Palmcrantz Music Recording

Faktaunderlag: Svenskt Marscharkiv

Produktion och distribution:

Militärmusiksamfundet

Abrahamsbergsvägen 89, 1 tr ned

168 30 Bromma

Utgiven med bidrag från Föreningen Armémusei Vänner © 1985

Texten i detta häfte kommer från motsvarande LP-skiva MARCIA MA-197.

CD-skivan MA-CD107 utgiven år 2000.

Militärmusiksamfundets Dokumentationsserie Nr 2

Bild på framsidan: Trumma, Svea Livgarde, efter 1818. Foto: Armémuseum.

stod Ille Gustafsson med musikkåren och slog in den nya marschen. På överstens begäran ändrades namnet på denna pampiga marsch till *Kungl Svea livgardes defileringsmarsch*. Benämningen defileringsmarsch hade sedan några år tillbaka åter börjat användas, nu på en andrahandsmarsch för ett förband, en marsch med lägre dignitet än regementsmarschen. När benämningen hade använts på 1800-talet hade innebörden varit densamma som regementsmarsch.

Dirigent: Musikdirektör Ille Gustafsson

(Insp 1951, Cupol 4492)

Typiskt nog för svensk militärmusik kom musikdirektörerna länge från Tyskland. Den förste svenskfödde musikdirektören var Gustaf Rosbeck. Under hans ledning gjorde musikkåren bl.a. en på sin tid mycket omtalad turné till London 1871, där den vann första pris i en militärmusiktävling. För vår tids militärmusikintresserade framstår emellertid Per Grundström i ett förklarar skimmer.

Men inte enbart musikdirektören satte sin prägel på musikkåren. Regimentstrumslagaren var en viktig person i sammanhanget, och som nämnts var han länge den ende ledaren. Vem har inte hört talas om den i stockholmslivet ryktbare "Vackre Herrman", som svängde staven, inte minst inför kvinnornas beundrande blickar. Han hette egentligen Oskar Ferdinand Herrman och var Svea livgardes regimentstrumslagare 1866–88. (Lustigt nog hade Berlin senare sin "Schöne Hermann", dvs Hermann Baarz, pistongvirtuos och stabstrumpetare vid preussiska 1. gardesdragonerna.) "Vackre Herrmans" efterträdare på 1900-talet var Frans Lindström, Karl Arvid Alm, Anders Gustaf Almgren, Ragnar Nordström, Robert Ericsson, Karl Anton Wåhlander och Karl-Erik Lennholm. Dessa svängde inte enbart staven, utan var även skickliga instrumentalister. - På denna skiva hörs "Ragge" Nordströms esskornett, "Robban" Ericsson ventilbasun, Wåhlanders trumpet och Lennholms baryton med sitt berömda vibrato.

Såsom svenska arméns främsta representationsmusikkår hade Svea livgardes musikkår fördelen av en i jämförelse med övriga musikkårer stor besättning, nämligen 36 man 1905–27, 33 man 1927–43 och 49 man 1943–57. Därtill kom att musikkåren ofta kunde påräkna förstärkning av musiker från andra musikkårer som studerade vid Musikkonservatoriet i Stockholm.

Regementsmusikkårerna ersattes 1957 av garnisonsmusikkårer, och Svea livgardes musikkår förvandlades till Arméns musikkår i Stockholm. Nästa steg togs 1961, då det blev en gemensam musikorganisation för hela försvaret med en särskild musikuniform (1957–61 hade man fortfarande burit sitt tidigare regementes uniform). Arméns musikkår i Stockholm blev nu Första militärmusikkåren i Stockholm. Det tredje och sista steget togs 1971, då militärmusiken ersattes av den civila regionmusiken. Då man står inför uppgiften att återuppliva Svea livgardes skivinspelningar, får man som marschmusikhistoriker anledning att beklaga att musikkåren huvudsakligen spelat in marscher tillhörande standardrepertoaren och undvikit udda intressanta saker. Det innebär att de smakprov som återges på denna skiva i många fall finns i modernare, inspelningstekniskt sett bättre inspelningar. Musikaliskt sett är däremot flera av dessa gamla inspelningar överträffade. På denna skiva återges i kronologisk ordning inspelningar från åren 1919–1951, huvudsakligen under ledning av Per Grundström, men skivan inleds med två akustiska inspelningar från Emil Hesslers tid (de elektriska inspelningarna kom först 1925), varav den första, Svea livgardes marsch, förmodligen också dirigeras av honom, medan den andra, Svensk armémarsch, dirigeras av regementstrumslagaren Karl Arvid Alm. Den sista inspelningen dirigeras av Svea livgardes siste musikdirektör, musikinspektören Ille Gustafsson.

Lars C Stolt

uttagning bland ett antal marscher, som vanns av *Under värnpliktt*. Svea livgardes musikkår var för övrigt förlagd till luftvärnsregementets (f.d. Göta livgardes) kaserner. Jacobsson komponerade även *Svea artilleriregementes travmarsch*. Regementets namn ändrades 1957 till Roslagens luftvärnsregemente i samband med flyttning till Norrtälje.
Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1942, Telefunken A 5309)

14 Kungl Västernorrlands regementes marsch

Då musikdirektören vid Västernorrlands regemente på 1890-talet Frans Gustaf Rydberg (1860–1904) skulle komponera en marsch för sitt regemente gjorde han det lätt för sig. Han tog helt enkelt en tysk marsch, *Defiliermarsch* av Carl Faust (1825–1892), och hopfogade den med en österrikisk marsch, *Rekrutenmarsch* av Ludwig Jeschko (1830–1863). Med *Defiliermarsch* hade Faust vunnit Bote & Bocks marschpristävling 1856, och *Rekrutenmarsch* hade året därpå tagits upp i den preussiska armémarschsamlingen. Den av Rydberg kombinerade marschen uruppfördes den 18 juli 1897 och lär ha antagits som regementsmarsch 1901.
Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1942, Telefunken A 5324)

15 Kungl Svea livgardes defileringsmarsch

Då överste Gösta von Stedingk 1950 skulle lämna sin befattning som sekundchef för Svea livgarde, hyllades han av musikdirektören Ille Gustafsson med en marsch, *Överste von Stedingks marsch*. Marschens uruppförande och överlämnande gick till på följande, för Ille Gustafsson typiskt storvulna sätt. Då översten den 1 oktober 1950 tog hissen upp till officersmässan stod på varje trappavsats trumslagare som hela tiden slog virvel och högst upp

10 Kungl Södermanlands regementes marsch

Denna marsch ersatte på 1890-talet en marsch av Carl Faust (*Erinnerung an Petersdorf*) som marsch för Södermanlands regemente. Den har blivit mycket omskriven, då dess upphovsmannaskap är omstritt. Det för närvarande äldsta kända notmaterialet saknar ursprunglig kompositörsbeteckning.
Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1941, Telefunken A 5250)

11 Kungl Hallands regementes marsch

Komponerad 1857 av den tyske militärkapellmästaren Emil Winter. Med titeln *Friedrich-Wilhelm-Marsch*, var den uppkallad efter kronprins Fredrik Wilhelm, senare kejsar Fredrik III.
Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1941, Telefunken A 5248)

12 Engelbrektsmarschen

är den enda icke militära marschen på denna skiva. Den är gjord av kompositören och teaterkapellmästaren Jakob Niklas Ahlström (1805-1857) för att ingå i August Blanchés skådespel "Engelbrekt och hans dalkarlar", som uruppfördes 1846. Den har även använts av Natanael Berg i dennes opera "Engelbrekt". Ahlström hade en stor produktion och hann även med att vara musikdirektör några år vid Andra livgardet.
Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1942, HMV X 6767)

13 Kungl Stockholms luftvärnsregementes marsch

antogs den 8 oktober 1942, men är komponerad långt tidigare av musikstyckjunkaren vid Svea artilleriregemente Axel Jacobsson (1862-1930). Originaltiteln är *Under värnplikt*. Under Per Grundströms ledning skedde en

1 Kungl Svea livgardes marsch

har även titeln *Festmarsch* och är komponerad av den tyske militärmusikern W Körner, verksam i Magdeburg på 1830-talet. Den lär ha antagits 1834, enligt vissa källor redan 1820, som Svea livgardes marsch. Enligt traditionen var den Carl XIV Johans favoritmarsch.
Dirigent: Musikdirektör Emil Hessler (Insp 1919, Gramophone X 704)

2 Svensk armémarsch

är komponerad av musikdirektören vid Dalregementet Joel Olsson (1882-1966). Förutom ett 20-tal marscher komponerade han bl a två symfonier. Han var även en berömd körledare.
Dirigent: Regimentstrumslagare Karl Arvid Alm (Insp 1919, HMV X 117)

3 Populära vaktparadmarscher

är ett potpurri som Emil Hessler arrangerade till Svea livgardes 400-årsjubileum 1926. Hans efterträdare Per Grundström lät fyra år senare spela in det.. Vi hör här första delen, som innehåller fem marscher: *Krieger Festmarsch* av Carl Apitius senior, *Mitt eget kompani* av Erik Bögh, *Marche des volontaires* av Olivier Métra, *Unter dem Doppeladler* av Joseph Franz Wagner och *Hoch Habsburg* av Johann Nepomuk Král. Som synes var den tidens populära vaktparadmarscher andra än idag.
Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1930, Homocord Sv 4-16099)

4 "Marcia Carolux Rex"

är trots sitt namn inte från Karl XII:s dagar (därav citationstecknet). Den uppgavs 1920 av den i Ryssland verksamme svenske tonsättaren Wilhelm

Harteveld (1859–1927) vara upphittad på slagfältet vid Poltava, men är i själva verket ett sentida falsifikat. En tidigare version har titeln *Marsj Moskovskago opoltjenija* (Moskvas lantvärns marsch) och syftar på Napoleons ryska fälttåg 1812, men är förmodligen en komposition av Harteveld till hundraårsminnet 1912.

Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1939, Telefunken A 5215)

5 Kungl Livregementes grenadjärers marsch

Denna fina marsch antogs 1888 som marsch för Närkes regemente, som 1893 slogs samman med Livregementets grenadjärkår till Livregementet till fot, från 1904 Livregementets grenadjärer. Det har länge varit en gåta vem som döljer sig bakom kompositörsbeteckningen Eilart. Numera anses det troligt att den som avses är en tysk marschkompositör vid namn Carl Eilhart med många marscher i sin opusförteckning.

Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1939, Telefunken A 5216)

6 Kungl Svea livgardes marsch

spelas här i ett annat arrangemang än den 20 år äldre akustiska Hesslerinspelningen, gjort av Per Grundström. Den här betraktas som den klassiska inspelningen av denna fina marsch.

Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1939, Telefunken A 5216)

7 Kungl Upplands regementes marsch

Denna, en av de bästa svenska marscherna, komponerades av musikdirektören vid regementet Carl Axel 1 Bergström (1864-1907). Dess originaltitel är *Utgångsmarsch* och den ersatte omkring 1890 marschen *Kaiserstadt* av

tyskschweizaren J B Dietrich som Upplands regementes marsch.

Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1941, Telefunken A 5250)

8 Kungl Dalregementets marsch

härstammar från den karolinska tiden och har även titeln *Konung Carl XII:s fältmarsch*. Dess vanligaste titel är emellertid *Stenbocksmarschen*, så kallad eftersom regementets chef 1700-06, fältmarskalken Magnus Stenbock, skrev en text till den: ”Marsch, bussar, gå på”. Kompositör var gardeshautboisten och skalden 1 Olof Lindsteen (ca 1675-1745). År 1867 antogs *In die weite Welt* av Carl Faust som Dalregementets marsch. Huruvida *Stenbocksmarschen* dessförinnan formellt varit att betrakta som regementsmarsch är oklart. Alltnog, den återantogs den 6 juni 1939. Regementets musikdirektör Joel Olsson hade då lagt till två inlednings- och två avslutningstakter. Som 1700-talsmarsch saknar den trio, varför den här spelas två gånger med mellanspel av trummor.

Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1941, Telefunken A 5249)

9 Kungl Jämtlands fältjägarregementes marsch

komponerades 1880 med titeln *Erzherzog-Albrecht-Defiliermarsch* (opus 42) av den österrikiske kapellmästaren Hermann Joseph Schneider (1860-1921). Den är tillägnad ärkehertig Albrekt av Österrike, den berömde härföraren, som bl.a. segrade 1866 vid Custoza i norra Italien. Efter att regementet under senare delen av 1800-talet haft åtminstone tre olika regementsmarscher antogs denna marsch under 1900- talets första decennium.

Dirigent: Musikdirektör Per Grundström (Insp 1941, Telefunken A 5249)